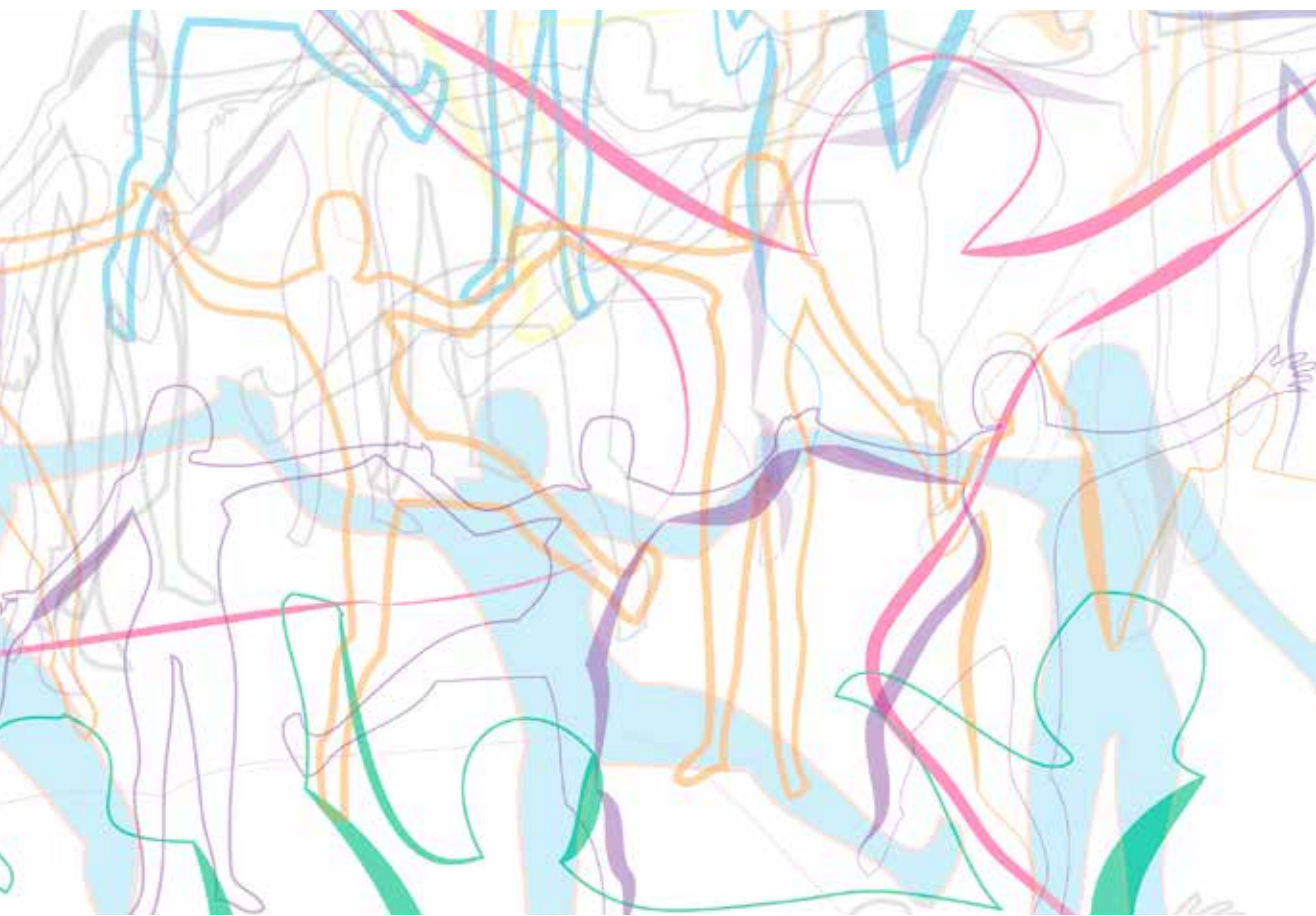

Korkeasta korkeammalle – Korkeakoulutettujen maahanmuuttajien suomen kielen osaamista lisättiin Korkea-hankkeessa

Mirja Niemelä (toim.)

Korkeasta korkeammalle –
Korkeakoulutettujen maahanmuuttajien
suomen kielen osaamista lisättiin Korkea-hankkeessa

Mirja Niemelä (toim.)

painettu

ISBN 978-951-784-742-1

ISSN 1795-4231

HAMKin julkaisu 10/2015

e-julkaisu

ISBN 978-951-784-743-8 (PDF)

ISSN 1795-424X

HAMKin e-julkaisu 17/2015

© Hämeen ammattikorkeakoulu ja kirjoittajat

JULKAISIJA – PUBLISHER

Hämeen ammattikorkeakoulu

PL 230

13101 HÄMEENLINNA

puh. (03) 6461

julkaisut@hamk.fi

www.hamk.fi/julkaisut

Taitto: HAMK Julkaisut / Hanne Vuorela

Kuvitus: Marjo Kilgast

Painopaikka: Tammerprint Oy, Tampere

Hämeenlinna, toukokuu 2015

Sisällys

Johdanto.....	7
Lähteet	8

Mirja Niemelä

Suomea opiskeltiin Korkea-valmennuksessa	9
Tausta.....	9
Korkea-hankkeen tavoitteet ja sisältö	11
Koulutuspilotin rakenne.....	11
Korkea-valmennuksen koulutettavien valinta ja koulutus	12
Valmennettavien odotukset ja palaute koulutuksesta	14
Palaute suomen kielen valmennuksesta.....	15
Palaute kehittämisprojektista	16
Palaute työkokeilusta	17
Palaute Korkea-valmennuksen käytännöistä.....	17
Pilotista toiminnaksi	18
Lähteet	19

Tarja Pääkkönen

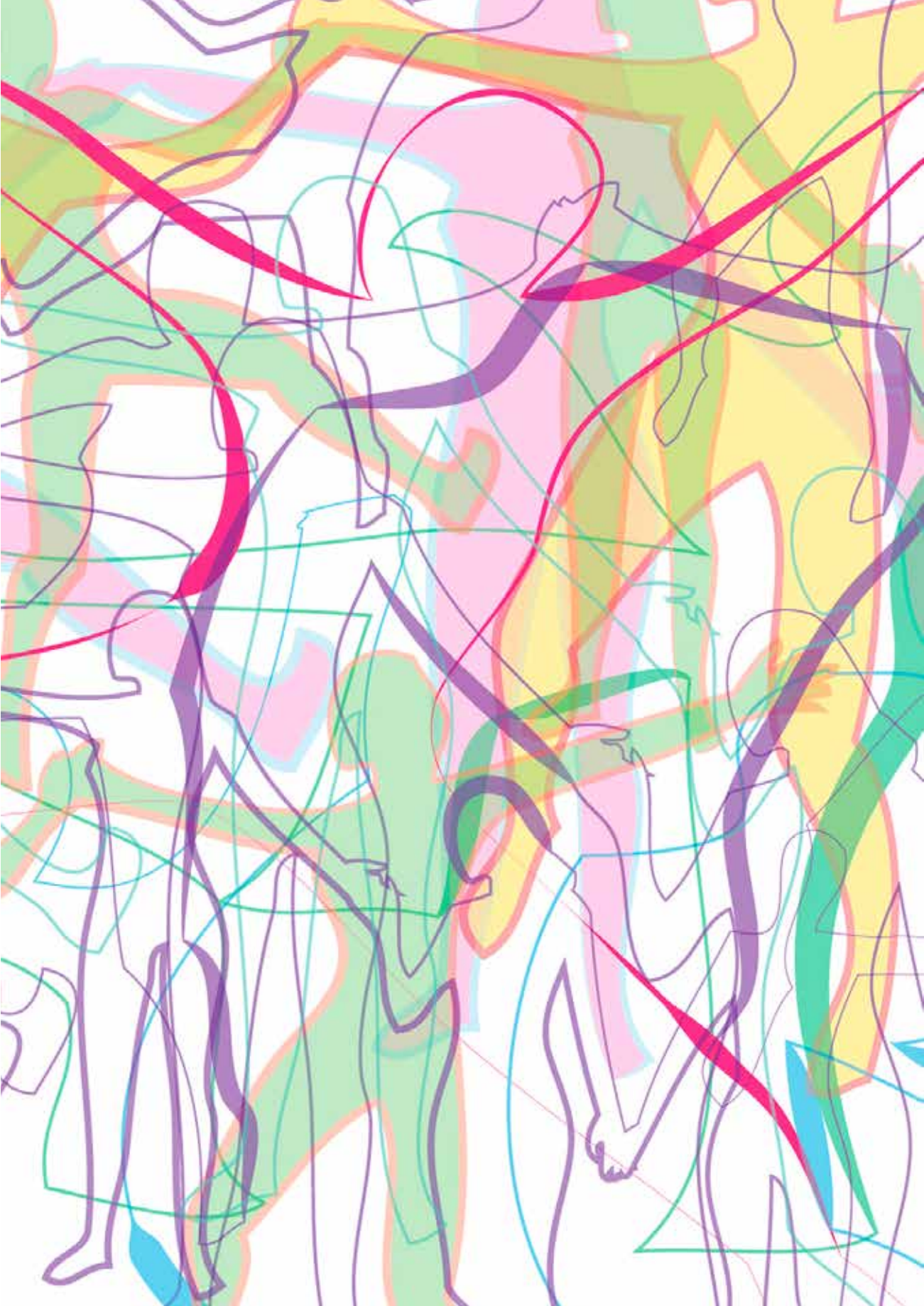
Korkea-hankkeen pohdintaa valmennuksen näkökulmasta	23
Rekrytointivaihe – kuulemaan oppimista	24
Yhteyden saaminen.....	24
Haastattelutilanne	26
Projektivaihe – yhteisöllistä oivaltamista	27
Lähteet	30

Kaisa Puhakka

Näkökulmia Korkea-hankkeen kielikoulutukseen	33
Mitä suomea tulisi opettaa?	33
Tavoitteeksi YKI 4 ja 5	34
Lisää kielioppia!.....	35
Kieltä oppii käyttämällä	36
Lähteet	37

Mirja Niemelä

Lopuksi	41
Lähteet.....	42

Mirja Niemelä

Johdanto

Maahanmuuttajien suomen kielen osaamisen lisääminen on yksi tavoiteista maahanmuuttajien työllistymisen lisäämisessä. Suomen maahanmuuttostrategian mukaan (Sisäministeriö 2015) tulevaisuuden kannalta on keskeistä, että kielten opetusta ja työvoimapolitiittista koulutusta lisätään. Samoin on kehitettävä mahdollisuuksia opiskella kotimaisia kieliä myös työsuhteen aikana. Talvella 2015 todettiin YLEn Uutisissa (18.3.2015), että suurimmat esteet maahanmuuttajien työllistymiselle ovat yleensä kielitaito ja verkostojen puuttuminen. Samaisissa uutisissa toteaa maahanmuuttaja, kauppatieteiden maisteri Dana Kilpeläinen: En puhu vielä täydellisesti suomea, joten en voi vielä saada työpaikkaa. Työelämä vaatii useimmiten maahanmuuttajalta hyvää ja jopa parhainta suomen kielen taitoa. Usein korkeasti koulutetulla maahanmuuttajalla ei ole kuitenkaan mahdollisuuksia tätä taitoa hankkia, koska ylimmän tason kielikoulutustarjontaa ei ole asuinpaikkakunnalla tai koska harjaantumista suomen kieleen ei voi saada kun työpaikka, työkokeilupaiikka tai verkostot uupuvat. Näitä haasteita ja ongelmia kohdattiin myös Hämeessä maahanmuuttajien työllistymistä pohdittaessa. Tilastoissa työttömiä ulkomaalaisia työnhakijoita oli joulukuun 2014 lopussa Kanta-Hämeessä 617 henkilöä ja koko Hämeessä 1 889 henkilöä (Hämeen ELY-keskus 2015).

Keväällä 2014 huomattiin, että Kanta-Hämeestä puuttui YKI 5 -tasoinen suomen kielen koulutus. Tähän haettiin uudenlaista ratkaisua yhdistämällä työkokeilua, kielikoulutusta ja projektityöskentelyä. Tässä julkaisussa kuvataan Korkeakoulutettu maahanmuuttaja yrityksen kehittämisresurssina -hanketta (Korkea-hanke), jossa suomen kielen koulutusta annettiin korkeasti koulutetuille työttömille maahanmuuttajille monitahoisesti talven 2014–2015 aikana. Hankkeeseen kuului muun muassa maahanmuuttajien toteuttamia kehittämisprojekteja, jossa hyötyjänä oli yritys. Hankkeen tavoitteena oli saada hyötyä sekä maahanmuuttajalle että elinkeinoelämälle (yrityksille) koulutuksen myötä.

Tähän julkaisuun on koottu Korkea-hankkeessa mukana olleiden ohjaajien ja opettajien havaintoja ja pohdintoja. Ensimmäiseksi yliopettaja Mirja Niemelä kuvaa artikkelissaan hanketta, sen sisältämää Korkea-valmennusta ja hankkeen tuloksia. Toisessa artikkelissa lehtori Tarja Pääkkönen pohtii Geert Hofsteden teoriaa mukaillen koulutuksen kulttuurisia näkökulmia ja ulottuvuuksia. Kolmannessa artikkelissa suomen ja viestinnän opettaja Kaisa Puhakka kertoo kokemuksistaan Korkea-valmennuksen suomen kielen opettamisessa näkökulmanaan muun muassa se, minkälaista suomea maahanmuuttajille tulisi opettaa.

Lähteet

Hämeen ELY-keskus 2015. Hämeen ELY-keskuksen työllisyyskatsaus joulukuun 2014.

Näkymiä, tammikuu 2014. Saatavissa: <http://www.ely-keskus.fi/documents/10191/2949877/Ty%C3%B6llisyyskatsaus+joulukuun+2014/c1a7498f-137a-4a9f-a6a4-217e13e84d86>.

Sisäministeriö 2015. Maahanmuutto. Maahanmuuttopolitiikka.

<http://www.intermin.fi/fi/maahanmuutto/maahanmuuttopolitiikka>,
Viitattu 15.4.2015.

YLE Uutiset 18.3.2015. Kielitaito ja verkostojen puute suurimmat esteet maahanmuuttajien

työllistymiselle. Kotimaa. Saatavissa: http://yle.fi/uutiset/kielitaito_ja_verkostojen_puute_suurimmat_esteet_maahanmuuttajien_tyollistymiselle/7873830. Viitattu 9.3.2015.

Mirja Niemelä

Suomea opiskeltiin Korkea-valmennuksessa

Tausta

Maahanmuuttajien asemaa, työllistymistä ja kotoutumista on selvitetty Suomessa useiden hankkeiden ja selvitysten avulla, ovathan työllistyminen ja kotoutuminen maahanmuuttostrategian ytimessä. Hankkeiden tavoitteena on usein maahanmuuttajien osaamisen, kotoutumisen ja osallisuuden lisääminen. Korkea-hanke jatkaa myös näiden tavoitteiden kehittämistä. Hämeen seudun Häme-ohjelman (2013, 25) yhtenä tavoitteena on alueen kansainvälistyminen ja vetovoima. Esimerkkinä maahanmuuttajille suunnatuista kokonaisuuksista voidaan nostaa esille "Kansainvälinen resurssikeskus maahanmuuttajille" sekä "Työperäisen maahanmuuton ohjelma". Hämeenlinnan seutu on mukana hallitusohjelmaan sisältyvässä kuntakokeilussa Työn Paikka -hankkeella (2013–2015), joka on työllistämisen kuntakokeiluhanke (Hattula, Hämeenlinna ja Janakkala). Hankkeen tavoitteena on pitkäaikaistyöttömien työllistymisen tukeminen ja rakennetyöttömyyden alentaminen. Erityinen huomio kiinnitetään niihin maahanmuuttajataustaisiin henkilöihin ja lapsiperheisiin, joissa työttömyys on pitkittynyt. (Hämeenlinna 2015.) Työn Paikka -hankkeessa huomattiin keväällä 2014 korkeasti koulutettujen työttömien maahanmuuttajien tarve kielikoulutukseen. Tähän tarpeeseen haettiin hankerahoitus Kanta-Hämeeseen ja Hämeen ammatti-korkeakouluun (HAMK).

Korkeasti koulutettujen maahanmuuttajien ryhmässä työttömyys peilautuu usein suomen kielen osaamiseen tai sen puutteeseen. Vuonna 2014 Hämeenlinnassa tarjolla olevat kielikoulutusmahdollisuudet tähtäsivät kansalaisuushakemukseen vaadittuun YKI 3/B1 - tasoon osana TE-hallinnon rahoittamaa kotouttamisohjelmaa. Tätä tasoa ylittäviä kursseja ei ollut tarjonnassa. Yleiset kielitutkinnot (YKI) ovat aikuisille suunnattuja kielitaitotutkintoja. Opetushallituksen mukaan (n.d.) yleisissä kielitutkinnoissa on mahdollista suorittaa perus-, keski- tai ylimmän tason testi. Keskitason testi (esim. YKI 3) on kohdistettu taitotasoasteikon tasolle 3–4. Se sopii esimerkiksi lukion oppimäärän suorittaneille tai muu-

ten pidemmälle edistyneille aikuisille, jotka käyttävät oppimaansa kieltä jonkin verran niin vapaa-aikana kuin työssäkin, mutta eivät pysty vielä esiintymään asiantuntijoina tai muissa vastuutehtävissä vieraalla kielellä. Ylimmän tason testi on kohdistettu taitotasosteikon tasoille 5–6. Se sopii aikuisille, jotka käyttävät paljon testattavaa kieltä työssään ja jotka kielitaitonsa puolesta voivat esiintyä esimerkiksi työpaikkansa edustajina asiantuntijatehtävissä. YKI 4 -tasoinen kielitaito ei usein riitä korkeakoulutusta vaativien tehtävien täyttämiseen tai vastaavassa tehtävässä yrittäjänä toimimiseen. Alueen yritysten työkieli on suomi, joten yleiskielitaidon puute on työllistymisen este. Korkeasti koulutettujen maahanmuuttajien ammattisanaston puute voi olla myös esteenä työllistymisessä. Ammattisanaston lisäämiseen Korkea-hankkeessa haettiin ratkaisua yhdistämällä työkokeilu, projektityöskentely ja kielikoulutus.

HAMKissa toteutettiin vuosina 2012–2014 Pajatsso-hanke, josta saatiin myös näkemyksiä Korkea-hankkeeseen. Pajatsossa edistettiin HAMK:n ulkomaalaistaustaisten opiskelijoiden työelämälähtöistä koulutusta ja parannettiin työllistymistä. Pajatsso-hankkeen aikana havaittiin, että yksi parhaista tavoista hyödyntää kansainvälistä osaamista on sitoa vieraskielinen koulutus tiiviiksi osaksi aluekehittämistä erilaisten työelämäprojektien ja muun yritysyhteistyön kautta. Näin kansainvälisille osaajille voidaan tarjota mahdollisuuksia verkostoitumiseen ja työkokemuksen kartuttamiseen jo opintojen aikana. (Niittymäki 2014.) Pajatsso-hankkeessa toteutettua projektinäkökulmaa lähdettiin Korkeassa kokeilemaan työkokeilupaiikasta hankittavan kehittämisprojektin suuntaan.

Myös vuosina 2011–2013 toteutettu Osallisena Suomessa -hanke (ks. Tarnanen, Pöyhönen, Lappalainen ja Haavisto 2014) oli kokonaisuus, josta nousi esille hyviä käytänteitä ja periaatteita maahanmuuttajien kotoutumisessa. Hanke oli valtakunnallisesti yksi suurimmista maahanmuuttajien kotoutumista ja osallisuutta edistävästä hankkeista. Kunnissa toteutettiin hankkeen aikana lähes 30 kokeiluhanketta, joissa etsittiin uudenlaisia keinoja tukea eri-ikäisten ja eri elämäntilanteissa olevien maahanmuuttajien hyvää elämää Suomessa: lasten, nuorten, aikuisten ja ikääntyneiden. Näissä kokeiluhankkeissa havaittiin, että yhteistyössä työnantajien kanssa voidaan tehostaa sekä korkeasti koulutettujen että vähemmän koulutettujen maahanmuuttajien työllistymistä ja kotoutumista. (Tarnanen, Pöyhönen, Lappalainen ja Haavisto 2014, 317.) Erityisesti käsite ”kannattelu” antoi ajattelemisen aihetta ja peilautui Korkea-hankkeen valmentajien kokemuksiin koulutuksesta ja maahanmuuttajien tarpeista. Kannattelu on opiskelijan henkilökohtaista ohjausta/opetusta ja/tai tarvittaessa erityisopetusta. Se on yksilöllistä lähtökohdiltaan, tavoitteiltaan ja toimintatavoiltaan. Erityisen tärkeää on rakentaa luottamuksellinen ilmapiiri, jotta opiskelija uskaltaisi avautua. (Juntunen 2013.) Korkeasti koulutettujen maahanmuuttajien erilaisista tarpeista ja lähtökohdista kuvasi Mäntylä (2013, 198-) osuvasti Turussa toteutetun Ohjauspysäkkitoiminnan kautta. Ohjauspysäkkitoiminnassa opiskelijaa ohjattiin monitahoisesti. Maahan-

muuttajan ohjaus vaatii usein räätälöintiä, aikaa ja riittävää ohjausta ja resursointia. Tämä räätälöinnin ja ohjaustarpeen näkökulma nousi esille myös Korkea-hankkeessa.

Korkea-hankkeen tavoitteet ja sisältö

”Olisi hyvä jos hankkeen tavoite toteutuisi ja saisin PALKINNON, esimerkiksi työpaikan!” (Henkilö C, palaute 29.1.2015)

Korkea-hanke oli Hämeen ammattikorkeakoulun (HAMK) toteuttama ESR-rahoitettu hanke, jossa korkeasti koulutettujen työttömien maahanmuuttajien suomen kielen osaamista lisättiin usealla toimella. Näitä toimia Korkea-hankkeessa olivat kehittämisprojekti ja suomen kielen valmennus (Korkea-valmennus). Korkea-valmennuksen osana oli myös työkokeilu. Korkea-hankkeen tavoitteena oli kehittää korkeakoulutettujen maahanmuuttajien suomen kielen taitoa; tavoitteeksi asetettiin yleisen kielitutkinnon taso neljä tai viisi (YKI 4/5). Pyrkimyksenä oli myös kartuttaa työkokeilussa jokaisen ammattisanastoa, ja siten parantaa työllistymismahdollisuuksia. Tavoitteena Korkea-hankkeessa oli myös kehittää Korkea-valmennuksen pohjalta toimintamalleja. Pääkohderyhmänä oli korkeasti koulutettu työtön maahanmuuttaja Kanta-Hämeen alueelta. Koulutukseen haettiin 12 osallistujaa, joiden suomen kielen lähtötasona on YKI 3 -tasoa vastaava osaaminen.

Hankkeen 12 viikkoa kestävä koulutuspilotti (Korkea-valmennus) toteutettiin syksyn 2014 ja kevään 2015 aikana Hämeen ammattikorkeakoulussa; toiminta oli kohdennettu Kanta-Hämeen alueelle. Ennen koulutusjaksoa oli koulutettavat löydettävä, haastateltava ja valittava. Koulutuksen jälkeen keväällä 2015 koulutettavat osallistuivat senhetkisen kielitaitonsa mukaan joko YKI 4 tai 5 -testiin.

Koulutuspilotin rakenne

Korkea-valmennus sisälsi kolme osaa seuraavasti (kuva 1): työkokeiluosan, työkokeilupaikan kehittämisprojektin ja kielikoulutuksen/valmennuksen. Valmennus toteutettiin 12 viikon aikana loka–tammikuussa alkaen 27.10.2014 ja päättyen 30.1.2014. Se sisälsi kaksi päivää työkokeilua ja kolme päivää kielikoulutusta sekä kehittämisprojektityöskentelyä. Kaikkiaan koulutusta oli 18 tuntia ja työkokeilua 12 tuntia viikossa. Työkokeilu tehtiin TE-palveluiden käytänteiden ja säännösten mukaisesti: siitä tehtiin vaadittavat sopimuspaperit, ja päätös työkokeilupaikan hyväksynnästä kuului TE-toimistolle. Kehittämisprojektiosaa ja kielikoulu-

Kuva 1. Valmennuksen rakenne

tus pyrittiin integroimaan toisiinsa. Tavoitteena oli saada kielikoulutuksen näkemyksiä projektin tekemiseen ja toisinpäin.

Korkea-valmennuksen koulutettavien valinta ja koulutus

Korkea-hankkeessa aloitettiin koulutuksen suunnittelu elokuussa 2014. Ensimmäisenä toimenpiteenä oli koulutettavien löytäminen, haastattelemine ja valitseminen. Osaamisena koulutettavalla tuli olla YKI 3 -tason kielitaito suomen kielessä ja korkeakoulututkinto. Haastattelussa tarkasteltiin suomen osaamista ja keskusteltiin myös hakijan koulutuksista ja motivaatiosta suomen kielen opiskeluun. Haastattelutilanteessa informoitiin myös valmennuksen aikataulusta ja rakenteesta.

Koulutettavien hakeminen aloitettiin varsinaisesti syyskuussa 2014. Korkeasti koulutettujen maahanmuuttajien hakeminen ilman yhteistietolistoja ei ollut mutkatonta, sillä tietosuoja estää viranomaisia luovuttamasta henkilötietoja. Tiedot tuli siis löytää yhteistyötä hyödyntämällä, verkostojen kautta ja koulutusta esittelemällä sekä mainostamalla. Hankkeessa hyödynnettiin Hämeenlinnan kaupungin Työn paikka -hankkeessa mukana olevien työttömien maahanmuuttajien kiinnostusta tulla mukaan koulutukseen. Toinen keino oli tiedottaa hankkeesta Hämeen TE-toimiston koulutustorstaisissa. Kolmas tapa oli koulutustiedon levittäminen maahanmuuttajien keskuudessa. Kaiken kaikkiaan potentiaalisia hakijoita oli tiedossa määräaikaan mennessä 25; heistä haastateltiin 16 henkilöä. Haastattelut oli tehtävä lokakuussa ennen koulutuksen alkamista. Haastattelussa oli mukana projektipäällikkö ja valmentajia (suomen kielen sekä projektiosaaminen/työkokeilu-valmentajat). Haastattelutilanteessa päädyttiin käyttämään ainoastaan suomen kieltä, jotta sen osaaminen tulisi esille.

Haastattelu eteni seuraavasti: ensin esiteltiin hankkeen koulutusosaa ja keskusteltiin hakijan kanssa koulutuksesta. Hakijalle annettiin samalla tutustuttavaksi koulutuksen prosessikaavio, jossa oli kuvattuna vaiheet ja aikataulu (kuva 1). Tämän jälkeen haastateltava sai luettavaksi suomen kielen tekstin, jonka avulla testattiin tekstinymmärrystä. Tekstistä ja sen sisällöstä keskusteltiin. Sitten edettiin varsinaiseen haastatteluun, jossa kysyttiin muun muassa seuraavia asioita: koulutustaustaa, jatko- ja täydennyskoulutusta, muita osaamisja taitoja, työhistoriaa ja -kokemusta (harjoittelupaikat, sivutoimet) sekä Suomessa että ulkomaila, kielitaitoa (erityisesti suomen kielen taitoa ja muuta kielitaitoa), tietotekniikkataitoja ja some-ohjelmien, esimerkiksi LinkedInin, hallintaa. Haastattelussa selvitettiin myös kiinnostusta opiskeluun ja yrittämiseen.

Haastatteluilla valittiin 13 henkilöä valmennukseen, joista lopulta koulutukseen osallistui 10 henkilöä. Perumisia tai keskeytyksiä tapahtui, kun matkakuluja ei hankkeesta voitu korvata. Koska koulutus ei kuulunut TE-palveluiden piiriin, niitä ei voinut sieltäkään anoa.

Valmennuksen alettua oli hienoa todeta, että ryhmä oli yhteistyöhaluinen, toimiva ja keskusteleva. Osa osallistujista totesi jo alussa YKI 5 -testin liian vaativaksi haasteeksi, ja osa halusi osallistua YKI 4 -testiin. Osan työllistymistä tuki YKI 5 -testi, kun taas osalle riitti YKI 4 -tason osaaminen. Osallistuminen YKI-testiin oli huhtikuussa 2015. Lähtökohtana suomen kielen osaamisessa oli YKI 3 -taso, mutta haastatteluissa ja koulutuksessa osoittautui, että osaamistasojen erot olivat osin suuriakin, vaikka YKI 3 -testi oli pääosin kaikilla tehtynä.

Valmennuksen koulutuskokonaisuuteen kuului myös 12 viikkoa kestävä työkokeilu, joka integroituisi tiiviisti kehittämissuunnitelmaan, sillä projektin aihe toivottiin saatavan työkokeilupaikasta. Työkokeilupaikkojen hake-

minen oli kuitenkin haasteellista. Työkokeilupaikkoihin vaikuttivat tiukka aikataulu, työllisyystilanne sekä useat YT-neuvottelutilanteet, joita alueen yrityksissä oli meneillään. Kiire vaikutti myös, sillä osalla yrityksistä ei ollut aikaa kouluttaa työkokeilijaa. Haasteena olivat myös koulutuksen, projektiosan ja työkokeilun rytmitys, joka osoittautui kehityskohteeksi jatkossa. Kahden päivän työkokeilu viikossa koettiin osin liian lyhyeksi.

Projektiosaan haettiin mukaan myös HAMK:n ulkomaalaisia opiskelijoita, joilla olisi ollut tarve kouluttautua suomen kielessä. Opiskelijoita haettiin Facebook-sivuilla, s-posteilla, mainoksilla ja opettajien kautta. Aikataulun ollessa tiukka ei opiskelijoita saatu mukaan. Osin syynä oli myös, että koulutuksesta kiinnostuneiden opiskelijoiden kielitaito ei yltänyt YKI 3 -tasolle, jota työskentely projektissa olisi vaatinut. Koulutusorganisaatiossa opiskelijoiden mukaan ottaminen hankkeeseen ja sen sisältämään koulutukseen vaatisi pidemmän suunnittelu- ja rekrytointiajan. Koulutuksen ajankohta oli keskellä lukuvuotta, joten pääopiskelun lomassa voi olla haastava osallistua muuhun koulutukseen. Projektiosan yhtenä tavoitteena oli sen saaminen avoimen AMK:n opinnoksi, ja tässä onnistuttiin koulutettavien kohdalla.

Projektiosassa haasteina olivat seuraavat seikat: yritykset (työkokeilupaikat) eivät ymmärtäneet kehittämisprojektin ideaa, osa koulutettavista pohti, miksi projektia tehdään ja miten se liittyy suomen kieleen. Projektiosa eteni myös hitaasti, sillä suomen kielen kirjoittaminen on vielä vaikeaa osalle koulutettavista.

Valmennettavien odotukset ja palaute koulutuksesta

"Ajattelen suomeksi, aikaisemmin ei ollut näin."
(Henkilö D, palaute 29.1.2015)

Koulutuksen alussa kerättiin osallistujilta odotuksia valmennuksen suhteen. Odotuksia olivat muun muassa kielitaidon parantaminen (kielioppi, kirjoittaminen, puhuminen), verkoston rakentaminen ja työn saaminen koulutuksen jälkeen. TE-toimiston rooli kuviossa mietitytti myös koulutettavia alussa. Tähän palautteeseen liittyi selkeästi byrokratian ja erilaisten organisaatioiden käytänteiden ja sääntöjen erilaisuus. Osin koulutettavat eivät ymmärtäneet, että asia oli sovittu TE-palveluiden kanssa. Paikallisten työvoimapalveluiden kanssa neuvoteltiin, että koulutukseen osallistuminen on mahdollista. Se ei lakkauttanut työttömyyskorvausta, kunhan osallistuja teki selvityksen asiasta koulutuksen alussa. Koulutus oli sivutoimista opiskelua osallistujalle. TE-palvelut oli myös mukana hankkeen suunnitteluvaiheessa, mikä mahdollisti asioiden sujumisen käytännössä.

Korkea-valmennuksen kokemuksia ja palautetta kerättiin osallistujilta sekä laadullisen kyselyn avulla että Learning cafe -menetelmällä. Kyselyn kysymykset olivat avoimia, ja siihen vastasi yhdeksän kymmenestä koulutukseen osallistuneesta maahanmuuttajasta. Kysely toteutettiin lomakehaastatteluna tammikuun lopussa 2015. Teemoina kyselyssä olivat suomen kielen valmennus, projektiosa, työkokeilu, käytännöt ja muu palaute. Learning cafe -menetelmän teemat olivat samat kuin kyselyssä.

Palaute suomen kielen valmennuksesta

Palaute suomen kielen valmennuksen kohdalla oli monitahoista. Annettu palaute peilautuu ryhmän eritasoiseen suomen kielen osaamiseen. Osalla oli suomen kielen osaaminen jo pidemmällä, ja vaatimukset sen mukaisia. Kaikilla osallistujilla oli lähtökohtana YKI 3 -tasoinen osaaminen, mutta ryhmän sisällä oli suuriakin eroja osaamisessa.

Suomen kielen valmennuksesta koulutettavat totesivat seuraavaa:

- Sanastoja, puhumista ja kirjoittamista oli paljon, mikä oli hyvä. Esiintyminen sekä esittelyt olivat myös hyvää toimintaa. Myös ryhmässä työskentely (keskustelut) ja muu aktiivisuus todettiin toimivaksi. Akateeminen ympäristö todettiin myös hyväksi väpään ja avoimen ilmapiirin vuoksi.
- Toivottiin lukemista ja kielioppia enemmän, myös kokeita ja haasteita kaivattiin. Haasteellisempia kielioppitehtäviä toivottiin ja niiden tekemistä osana koulutuspäivää (ei kotona).
- Toivottiin myös osaamista siihen, miten kielitaitoa voi parantaa itsenäisesti.
- Yhteistä koulutusta ja tekemistä suomalaisten kanssa toivottiin (oli kirjattu hankkeen tavoitteisiin mutta ei toteutunut).
- Koulutuksen pituudesta kysyttiin myös. Osalle tämä rytmi oli so-piva, mutta osa toivoi jopa pidempää koulutusta.

Palaute kehittämisprojektista

”Minusta tämä koko hankkeen ajanhallinta oli hienoa! Opin paljon asioita esim. projektinhallinnasta ja projektinjohtamisesta.” (Henkilö A, palaute 29.21.2015)

Projektiosa ja sen hyöty koettiin palautteessa haasteena ja sekaannusta aiheuttavana, mutta toisaalta myös onnistuneena ja hyödyllisenä projektin hallinnan ja osaamisen karttuessa (kuva 2). Projektin myötä saatiin myös ajantasaista tietoa omalta alalta ja opittiin ammattisanastoa. Osalla oli työkokeilupaikka, joten projektikokemus oli myös tuloksellinen sijaisuuksien ja työn saannin näkökulmasta. Työkokeilupaikasta saatu projektiaihe oli myös hyvä motivaattori projektin tekemiseen.

Projektiosa aiheutti eniten keskustelua ryhmässä, ja sitä myös kyseenalaistettiin. Palautteessa todettiin, että se ei ole kaikille välttämätöntä osaamista. Koulutustausta olisi huomioitava tässä kohden, sillä projektin tekeminen koettiin osin myös turhaksi silloin, kun projektiosaamista oli jo ammattitautalla. Tässä kohden ei välttämättä ymmärretty suomen kielen yhteyttä projektin tekemiseen, vaan ajateltiin, että kieltä opitaan vain suomen kielen tunneilla. Palautteissa toivottiin myös koko valmennuksen rakenteen muuttamista niin, että kieltä opiskeltaisiin ensin ja mentäisiin sitten työkokeiluun, johon kehittämisprojekti tehtäisiin.

Kuva 2. Koulutettavia ja valmentajia työstämässä kehittämisprojekteja
Kuva: Marjo Kilgast

Onnistumisia projektiosan kohdalla oli sen vaikutus työllistymiseen. Onnistuneen projektin ja työkokeilun myötä tekijä näytti osaamisensa yritykselle, ja hänelle tarjottiin työtehtäviä. Toinen onnistunut projektikokemus tuli ammattisanaston laajenemisen myötä. Vaikka tämä projekti tehtiin itsenäisesti (oman alan näkökulma), hyödytti tiedonhankinta, raportin kirjoittaminen ja ohjaus tekijää. Myös ammattisanasto laajentui, mitä tuskin olisi tapahtunut ilman valmennusta ja projektityöskentelyä. Tärkeää oli saada koulutettavat tekemään ja motivoitumaan projektista, vaikka sitä tehtiin itselle.

Palaute työkokeilusta

Työkokeiluosan tavoitteina olivat kehittämisprojektin aiheen saaminen yrityksestä, ammattisanaston laajeneminen ja verkoston luominen. Työkokeilun sisällyttämisessä osaksi laajempaa kielikoulutuskuviota on haasteensa, sillä työkokeilupaikkojen hakeminen ei ollut aikataulun eikä taloustilanteen näkökulmasta mutkatonta. Palautteessa todettiin, että työkokeilupaikan hakeminen olisi tehtävä hyvissä ajoin ennen vastaavan koulutuksen alkua, jolloin osat nivoutuisivat toisiinsa paremmin ja kokonaisuus olisi toimiva ja selkeä. Myös yritykselle tulisi antaa aikaa työkokeilun ja kielivalmennuksen pohdintaan sekä aikataulutukseen.

Palaute Korkea-valmennuksen käytännöistä

Kyselyssä pyydettiin palautetta myös käytänteiden kuten järjestelyn, aikataulun ja prosessin näkökulmista. Koulutuksessa voitiin hyödyntää koulutusorganisaation käytänteitä ja ympäristöjä, ja oppimisolustana käytettiin Moodlea. Moodle koettiin hyväksi oppimateriaalialustaksi. Ajankäytön näkökulmasta kolme koulutuspäivää viikossa -rytmi koettiin hyväksi, mutta samalla toivottiin jopa viiden päivän mittaista koulutusta viikossa. Koulutus oli suunniteltu sivutoimiseksi (työttömyyskorvauksen ehtona), joten tuntimäärän nostaminen yli 18 tunnin olisi tuonut omat haasteensa. Päivittäinen työtuntimäärää olisi haluttu laskea kuudesta tunnista viiteen tuntiin, sillä tiivis opiskelu koettiin osin raskaaksi. Palautteissa toivottiin jatkuvaa tukea työnhakuun ja YKI-testin läpäisemiseen. YKI-testin ja koulutuksen loppumisajankohdan välissä olikin monta kuukautta, joten jatkossa koulutus olisi kehitettävä niin, että YKI-testi olisi pian koulutuksen päättymisen jälkeen. Korkea-hankkeen koulutettavat saivat kuitenkin suomen kielen lisäkoulutusta, jonka organisoi Työn Paikka -hanke.

Pilotista toiminnaksi

”Toivon vielä että toinen samanlainen kurssi kuin tämä. Haluan parantaa minun suomen kieltä. Tämä on minun suuri tavoite.” (Henkilö B, palaute 29.1.2015)

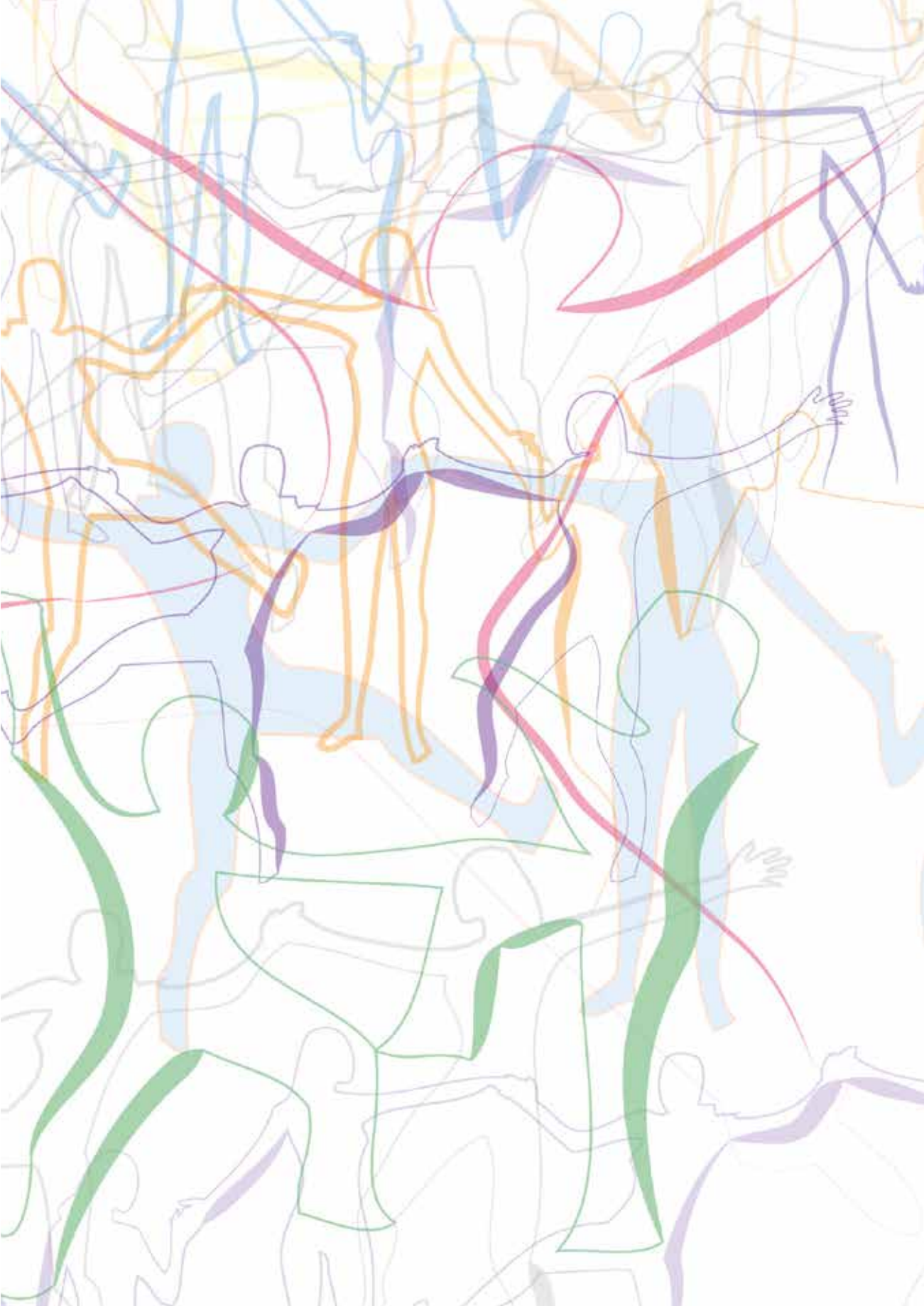
Hankkeen tavoitteiden mukaisesti valmennuksen palautteen perusteella kehitettiin toimintaa eteenpäin. Kehittämisen lähtökohtina olivat hankkeen osat sekä erilaiset toimijat: koulutettavat maahanmuuttajat, yritys ja kouluttajaorganisaatio. Koulutuksen näkökulmasta tulos näyttäytyy koulutettaville maahanmuuttajille suomen kielen osaamisen lisääntymisenä, projektiosaamisena ja verkostona (kuva 3). Suomen kielen osaaminen todentuu YKI-testin tulosten ja mahdollisten työpaikkojen myötä, mutta kerätystä palautteesta voi todeta, että intensiivinen ja osin vaativakin koulutus hyödytti osallistujia muutenkin. Toisena kehittämisenäkökulmana oli hankkeen muut toimijat kuten elinkeinoelämä (yritys) ja koulutusorganisaatio. Mitä hanke antoi näille tahoille? Kehittämishankkeen myötä työkokeilupaikka sai sen tulokset hyödynnettäväksi. Koulutusorganisaation näkökulmasta hankkeen anti peilautuu organisaation mahdollisuuden muuttua jäykkiäkin rakenteita joustavammiksi. Koulutusorganisaation joustavuutta koeteltiin valmennuksen myötä, mikä haastoi totuttujen tapojen muuttamiseen. Osaan haasteita pystyttiin reagoimaan nopeasti ja tuloksellisesti.

Kuva 3. Korkea-valmennuksen toimijat ja valmennuksen osat sekä niihin liittyvät osaamiset ja tulokset

Lähteet

- Hämeenlinna 2015. Työn Paikka. Työ ja elinkeinot. Saatavissa: <http://www.hameenlinna.fi/Tyo-ja-elinkeinoit/Tyon-paikka/>. Viitattu 15.4.2015.
- Häme-ohjelma 2013. Strateginen maakuntaohjelma 2014+. Hämeen Liitto, Hämeenlinna. Julkaisunro: IA 35.
- Juntunen A. 2013. Kannattelulla tukea kotoutumiskoulutuksessa opiskeluun. Teoksessa *Osallisena Suomessa*, Toim. Tarnanen M., Pöyhönen S., Lappalainen M. ja Haavisto S. Jyväskylän yliopisto, Soveltavan kielentutkimuksen keskus. 190–197.
- Mäntylä E. 2013. Turun kaupungin ohjauspysäkkitoiminta räätälöityä polkua varmistamassa. Teoksessa *Osallisena Suomessa*, Toim. Tarnanen M., Pöyhönen S., Lappalainen M. ja Haavisto S. Jyväskylän yliopisto, Soveltavan kielentutkimuksen keskus. 198–201.
- Niittymäki S. 2014. Kansainvälisiä kohtaamisia: Ulkomaalaisten opiskelijoiden osaaminen työelämän käyttöön. HAMK. Saatavissa: <http://publications.theseus.fi/xmlui/handle/10024/81715>. Viitattu 21.3.2015.
- Opetushallitus n.d. Tietoa kielitutkinnoista. Saatavissa: http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/kielitutkinnot/yleiset_kielitutkinnot/tutkintoesit. Viitattu 25.5.2015.
- Tarnanen M., Pöyhönen S., Lappalainen M. ja Haavisto S. 2013. Kokeiluhankkeiden satoa. Teoksessa *Osallisena Suomessa*, toim. Tarnanen M., Pöyhönen S., Lappalainen M. ja Haavisto S. Jyväskylän yliopisto, Soveltavan kielentutkimuksen keskus.

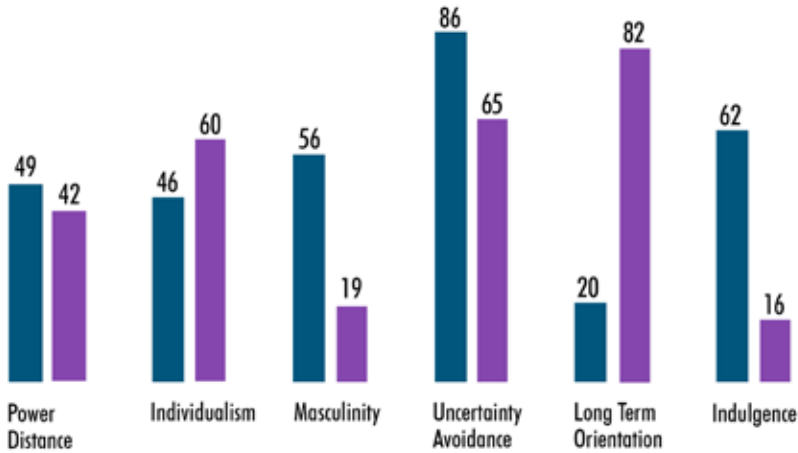
Tarja Pääkkönen

Korkea-hankkeen pohdintaa valmennuksen näkökulmasta

Toimin syyskuusta 2014 alkaen Korkea-hankkeessa valmentajana maahanmuuttajien työstämissä projekteissa. Projektien avulla oli ajatus luoda aidon työelämän tyyppiset puitteet, joissa osallistujilla olisi mahdollisuus käyttää työelämässä tarvittavaa suomen kieltä ja samalla tutustua suomalaiseen työtapaan. Taustalla oli myös ajatus verkostoitumisen mahdollisuuksista työllistymisen tukena. Tavoitteena oli ohjata ja tukea maahanmuuttajia projektin eri vaiheissa. Osalla maahanmuuttajista oli toki työkokemusta Suomesta jo ennen tätä hanketta.

Pohdin kokemaani seuraavassa käyttäen pääasiassa Geert Hofsteden kehittämää kulttuurien pohdintaan tarkoitettua mallia (Hofstede 1993, 2001). Tämä laajalti tunnettu malli ei tavoittele absoluuttisia totuuksia, mutta on oiva apu ja yksi vaihtoehto, kun halutaan vertailla kulttuureja suhteessa toisiinsa. Hofsteden näkemyksen mukaan kulttuuri on olemassa vain suhteessa johonkin toiseen kulttuuriin. Mallia voi soveltaa niin kansallisten kulttuurien kuin myös organisaatiokulttuurien vertailuun ja pohdintaan, joskin ulottuvuudet näissä ovat hieman erilaiset. Näistä kansallisen kulttuurin valtaetäisyys (Power Distance), individualismi (Individualism) ja maskuliinisuus (Masculinity) ovat erityisesti esillä pohdintojeni lomassa. Kaikki kansallisen kulttuurin ulottuvuudet näkyvät kuvan 1 verkkotyökalussa, jossa numeeristen arvojen avulla voidaan tulkita kahden eri kulttuurin piirteitä toisiinsa. Numeeriset arvot perustuvat laajaan kansainväliseen aineistoon.

Olen työskennellyt monikulttuurisissa ympäristöissä sekä ulkomailla että kotimaassa, mutta tämä oli ensimmäinen kerta, kun käyttökieleksi oli määritelty suomen kieli. Aikaisemmat ohjaukseen liittyvät tehtävät koulutusorganisaatioissa ovat liittyneet tutkinto-opiskelijoihin omalta alaltani; nyt Korkea-valmennukseen osallistui varsin heterogeeninen joukko monenlaista korkeakoulutusta omaavia henkilöitä eri puolilta maailmaa ja eri ikäryhmistä. Nämä asiat toivat uutta haastetta ja näkökulmia ohjauksen toteuttamiseen. Pohdintani ovat täysin subjektiivisia ja mainitsemani esimerkit eivät yksilöidy keneenkään osallistujista erityisesti.

Kuva 1. Kansallisen kulttuurin ulottuvuudet Hofsteden mukaan
Kuvan verkkotyökalu saatavissa: <http://geert-hofstede.com/national-culture.html>

Rekrytointivaihe – kuulemaan oppimista

Hankkeen ensimmäisessä vaiheessa pyrittiin löytämään osallistujiksi henkilöitä, joiden oma motivaatio ja senhetkinen suomen kielen taito (YKI 3 -taso) riittäisivät hankkeen tavoitteiden saavuttamiseen.

Yhteyden saaminen

Kutsuimme haastatteluihin henkilöitä yhteistyötahoilta saatujen nimilistojen mukaisesti puhelimitse ja sähköisesti. Puheluihin vastaaminen vieraalla kielellä ei ole helppoa, sillä heikommin kieltä hallitseva joutuu varsin epävarmaan tilanteeseen muiden kieltä tukevien vihjeiden, kuten ilmeiden, puuttuessa. Englannin kielestäkään ei ollut aina apua. Pyysimme puhelimitse tai tekstiviestein myös sähköpostiosoitetta, joka olisi viestintäkanavana helpompi hallita. Aina tämä ei kuitenkaan onnistunut, sillä osoitteen saaminen oikeassa muodossa osoittautui varsin mutkikkaaksi tai pyyntö tulkittiin eri tavalla. Emme tavoittaneet kaikkia myöskään sähköpostilla. Sähköpostien jatkuva seuraaminen työelämän ulkopuolella lienee asia, johon suhtaudutaan eri tavoin. On ehkä helppo unohtaa, että Suomi on ollut vuosia varsin pitkällä tietotekniikan käytössä. Suomalaisen omaksumisnopeus uuteen teknologiaan on ollut varsin ripeää kansainvälisesti verraten. Maahanmuuttajien puutteelliset ns. tietoyhteiskunta-aidot huolestuttavat, sillä ne voivat johtaa syrjäytymiseen tai hankaloitavat integroitumista. (Bang 2013.) Puhutaan digitaalisen osaamiskuilun syvenemisestä; myös suomalaisnuorten teknologiataitoja pidetään heterogeenisinä ja riskitekijänä eriarvoisuudelle. (Kaarainen & Kivinen 2015.)

Samantapaisia havaintoja varsin suurista eroista IT-laitteiden käytössä saimme Korkea-hankkeen puitteissa. Taitoja pyrittiin edistämään projektien edetessä.

Vientään esimerkiksi Aasiaan rakentaneet yritykset kertovat tekemistään virheistä myyntityössä; suorat yhteydenotot puhelimitse tai sähköpostilla yrityksiin eivät tuota tulosta, verkostojen arvo on mittaamaton. Mielenkiintoista on sekin, kuinka puhelimeen eri maissa vastataan. Anonymiteettiä voidaan pitää luonnollisena; mm. ranskalaisyriyksissä on tapana vastata puhelimeen vain tervehdyksellä, ei vastaajan omalla nimellä. Näin ollen se, joka ei vastaa omalla nimellään, ei ole huonon kasvatuksen saanut tai kouluttamaton, vain eri kulttuurin kasvatti.

Geert Hofsteden mallin yhtenä kulttuurien vertailun ulottuvuutena ovat kollektiiviset ja toisaalta individualistiset kulttuurit. Jatkumon ääripäiden väliin voidaan sijoittaa valtaosa maailman eri valtioista. Suomi mielletään yleensä lähemmäksi yksilöllistä kulttuuria ja maaksi, jossa on varsin hyväksyttävää ottaa yhteyttä tuntemattomiin tahoihin ilman sosiaalisten verkostojen olemassaoloa. Näin toimimme mm. työnhakutilanteissa ilman että se tuntuu jotenkin erikoiselta. Olemme tottuneet toimimaan itsenäisinä yksilöinä erilaisissa tilanteissa ja otamme vastuun itsestämme herkemmin kuin muista. Kollektiivisemmän kulttuuri maissa tilanne on kuitenkin toinen, sillä tuntemattomien yhteydenottoja ei voida aina pitää sopivina ja tuntemattomiin suhtaudutaan varauksella. Vaikka monille rekrytoitaville oli kerrottu mahdollisesta yhteydenotosta etukäteen, on mahdollista, että tätä ei aina tiedostettu tai muistettu yhteyttä ottaessamme. Samoin emme saaneet kaikilta CV:tä suomeksi etukäteen, vaikka tätä toivoimme. Syynä voi olla osittain varovaisuus tuntemattomia kohtaan ja toisaalta suomalainen tapa toimia ”asiat edellä”.

Suomalainen asiakaskeisyys voi tuntua kylmältä ja välinpitämättömältä tavalta olla vuorovaikutuksessa. Hofsteden mallissa organisaatioita voidaan vertailla mm. sen mukaan, kuinka työ- tai toisessa ääripäässä työntekijäorientoitunut organisaatio on. Erittäin työorientoituneessa organisaatiossa tulosta on synnyttävä ihmisistä välittämättä, kun taas työntekijäorientoitunut organisaatio huolehtii työntekijöidensä hyvinvoinnista, vaikka työ saattaisi sen takia kärsiäkin. Moni suomalainen liiketapaaminen onkin saattanut epäonnistua juuri siksi, että asioihin keskityttiin täydellä teholla, mutta henkilökohtaisen huomion antaminen osoittautui vieraaksi asiaksi. Liike-elämän kokemuksia Amerikassa ja Aasiassa on koottu mm. Unna Lehtipuun kirjoittamaan kirjaan Kulttuuriälykäs bisnesviestijä Aasiassa ja Amerikassa (Lehtipuu 2010).

Haastattelutilanne

Haastattelutilanne lienee herättänyt taustaltaan erilaisissa arvojärjestelmissä kasvaneille erilaisia odotuksia. Oma kasvu- ja koulutusympäristömme kertoo meille huomaamattamme, mikä on oikein ja väärin, mikä hyväksyttävää ja normaalia ja mikä taas ei. Hankkeessa pyrimme luomaan avoimen ja keskustelevan ilmapiirin, jossa projektipäällikkö, kieltenopettaja ja valmentaja saisivat hyvin selville henkilön suhtautumisen tarjottuun koulutukseen ja sen mahdolliseen hyötyyn osallistujalle. Hofsteden mallissa puhutaan valtaetäisyydestä eri maiden välillä, mutta tulkitsemme sitä tässä vapaammin organisaation vuorovaikutuksen näkökulmasta. Kun esimerkiksi organisaatio on vahvasti hierarkkinen, kunkin henkilön asema on tarkasti määritelty ja valtaetäisyyttä pidetään suurena.

Pohjoismaisissa organisaatioissa on tavanomaista sinutella työntekijöitä ylintä johtoa myöten. Liian pikainen sinuttelu voi kuitenkin herättää varsin epävarman tunteen niissä, jotka ovat tottuneet korkeaan valtaetäisyyteen. Korkean valtaetäisyyden kulttuureissa, esimerkiksi joissakin Aasian maissa, istumapaikka kokoustilassa kertoo henkilöiden aseman organisaatiossa. Nämä erilaiset odotukset organisaation hierarkiasta vaikuttavat mielikuviin organisaatioista ja niiden toimintatavoista, vaikka kyseessä ei ollutkaan työhaastattelu. Vaikka Suomea pidetään varsin tasa-arvoisena yhteiskuntana, on valtaetäisyyttä tarkasteltava aina suhteessa johonkin muuhun maahan. Hofsteden mallin perusteella esimerkiksi Tanskassa näyttäisi vallitsevan vielä vähäisempi valtaetäisyys kansalaisten välillä kuin Suomessa. Matala valtaetäisyys tarkoittaa yleensä myös pienempiä tuloeroja kansalaisten välillä.

Myös hallitsevan kielen käyttäminen luo valtaetäisyyttä. Suomen kieli oli monella hakijalla vielä melko heikkoa vaaditusta 3-tasosta huolimatta, ja ymmärretyksi tuleminen ei ollut yksinkertaista. Huomasin, että tuli oppia kuuntelemaan eri tavalla ja käyttämään helpompia ja hitaampia ilmaisuja kuin tavallisesti. Tällainen kielen yksinkertaistaminen sujuukin hyvin, kun siihen tottuu. Samalla tilanne kuitenkin muistuttaa meitä siitä, miltä tuntuu olla vieraassa maassa ja puhua kieltä vain ”jollakin tasolla”. Psykologisesti on merkittävää, että heikommin kieltä hallitseva jää helposti heikompaan asemaan myös keskusteluissa, jos sanavarasto ei riitä kaikkeen siihen, mitä haluaisi kertoa. Tämän tyyppinen kielen vajavaisuus voi olla kovin turhauttavaa: tunnetta voisi verrata siihen, kuinka lasta kuunnellaan tai lapseen suhtaudutaan. Moni suomalainenkin on saattanut kokea samaa ulkomailla ollessaan. Nyanssien esilletuominen on haastavaa. Voimme myös puhua tunnekielestä, kielestä, jolla koemme tunteemme. Oma kieli on osa omaa identiteettiä, vaikka sitä ei huomaakaan, kunnes omaa kieltä ei voi käyttää. Oman ilmaisun hallinnantunteen menetys lienee vieraassa maassa asuvalle ainakin alkuaikoina yleistä. Suomalaisena hankkeen haastatteluosapuolena minun oli myös hankalaa päätellä eleistä ja ilmeistä, kuinka paljon sanomastani ymmärrettiin. Näin toimi-

en vuorovaikutus ei ollut tasa-arvoista, ja kommunikaatioon jäi epävarmoja kohtia. Vuorovaikutuksen syntyminen vaatii panostusta ja energiaa puolin ja toisin.

Rekrytointitilanteissa toimitaan eri kulttuureissa eri tavoin. Esimerkiksi Ranskassa ja Belgiassa on käytetty nimetöntä työnhakua, jossa henkilön taustatiedot osaamista lukuun ottamatta peitetään hakemuksien käsittelyvaiheessa tasa-arvoisen kohtelun varmistamiseksi. Nyttemmin Helsingin Sanomien artikkelin mukaan tätä on kokeiltu Suomessakin (Kytölä 2013). Erityisesti Ranskassa on tavanomaista sekin, että työhakemukset kirjoitetaan käsin. Käsialasta päätellään asioita. Myös suomalaisen ansioluettelon tyyli on erilainen kuin monessa muussa maassa. Kulttuurista riippuen itsensä kehuminen voi olla tarpeellista tai ei ollenkaan sallittua. Aasialaisissa kulttuureissa itsensä kehuminen merkitsisi kasvojen menetystä. Yksi tavoitteistamme olikin hankkeen puitteissa saada osallistujat laatimaan suomalaisten työntajien silmissä laadukkaat sähköiset ansioluettelot, joita voisi käyttää projektia etsiessä ja työnhaussa yleisemminkin.

Projektivaihe – yhteisöllistä oivaltamista

Työskentelyn käynnistymiseen liittyi sopivan kehittämisprojektin löytyminen jokaiselle osallistujalle. Osalla idea olikin jo nopeasti valmiina, mutta vaikea työtilanne hankaloitti etukäteen kaavailtuja vaihtoehtoja, kun työkokeilupaiikkoja ei löytynyt. Projektin toivottiin osaltaan motivoivan osallistujia ammatillisen kielitaidon kehittämiseen, mutta käytännössä halukkuutta projekteihin piti käynnistellä, sillä valtaosa halusi panostaa erityisesti kielenopiskeluun. Jatkossa ajoituksella voisikin olla tässä merkitystä. Aluksi voitaisiin opetella enemmän kieltä, ja vasta kielitaidon aktivoiduttua siirtyä projektivaiheeseen.

Motivaatio oppimiseen oli kuitenkin hyvä. Erityisesti ne, jotka olivat joutuneet olemaan kotona pitkiä aikoja, kiittelivät sitä, että saivat nyt aktiivisen ja aidon ympäristön, jossa käyttää suomen kieltä. Monen kielitaito selvästi sujuvoitui projektin aikana, ja paremmin kieltä taitavat neuvoivat innokkaasti muita. Samaa äidinkieltä puhuvien houkutuksena tai vaarana voi olla oman kielen käyttäminen työskentelyn aikana. Uskoakseni kieltä oppii nopeammin, kun oma äidinkieli onnistutaan jättämään työskentelyn ajaksi taka-alalle.

Projektimahdollisuuksien hahmottamisen teki haastavaksi osallistujien monialainen tausta insinööreistä hoitoalan erityisosaajiin. Verkostojen kautta saatoimme löytää tekemistä osallistujille, mutta projektien tavoitteet vaihtelivat suuresti. Pohdimme myös, minkälaista pitäisi olla valmentajan osaamistaustan, jotta hankkeen osallistujat saisivat parhaan mahdollisen tuen omalle kehitykselleen. Itselleni jäi tunne, että osa

ei mieltänyt projektityöskentelyä luontevaksi osaksi ammatillisen kieli- taidon kehittymistä eikä jaksanut uskoa projektista saatavaan työllisty- mishyötyyn jatkossa. Tämä onkin ymmärrettävää ottaen huomioon, että osa osallistujista ei ollut ensimmäistä kertaa lisäkoulutuksessa. Moni koki vuosienkin yrittämisen jälkeen työnsaannin varsin vaikeaksi, ellei mah- dottomaksi.

Kun sopiva projekti sitten ajan myötä löytyi, syntyi kuitenkin positiivista innostusta. Parhaimmillaan projekteissa näytetty osaaminen tuotti hyvää palautetta toimeksiantajilta ja tyytyväisyyttä omien taitojen kehittymises- tä. Se, kuinka palautetta voi antaa ja miten sitä käsitellään, on myös kult- tuurikohtaista. Jäykän hierarkian organisaatioihin tottuneet eivät pala- utetta uskaltaisi tai voisi antaa, mutta palautekeskustelut hankkeessa olivat antoisia ja vapaamuotoisia. Niistä saimme uusia ideoita vastaaventyyppi- sen toiminnan rakentamiseen.

Muistan kuulleen muista maista muun muassa sen, että kaikkialla opis- kelija ei saa eikä halua kysyä mitään opettajalta, vaarana on kasvojen me- netys. Ongelmia voisi syntyä myös siitä, että ryhmän vetäjä tai opettaja on naispuolinen henkilö, mutta Korkea-hankkeessa näitä ongelmia ei ilmen- nyt. Yhteisöllisyys ja kohteliaisuus ovat asioita, jotka ovat jääneet mieleen hankkeen päätyttyä iloisina asioina.

Ryhmän vertaistuki oli kautta projektin vahvaa. Yhteisöllisyys, jota mo- nissa yhteyksissä pyritään luomaan, syntyi tässä joukossamme nopeasti ja luonnollisesti. Tämä onkin kansainvälisten ryhmien ehdoton voimava- ra ja mahdollisuus, josta moni työnantajakin saattaisi hyötyä. Verkostoi- tuminen tapahtui nopeasti ja spontaanisti. Yhteydenpito jatkuu uskoak- seni myös projektin jälkeen. Uusia ideoita kehiteltiin ja toimijoita mietiti- tiin. Hofsteden mukaan kollektiivisemmissä maissa yhteisön rooli on voi- makas. Tuolloin yksilön menestys on aina yhteisön, ei yksilön, henkilökoh- tainen saavutus. Tätä tiimityön mallia on Suomessakin käytetty monissa eri yhteyksissä. Projektin palautteessa pohdittiin, voisiko ainakin projek- tin alkuvaihe olla yhteinen pienryhmälle tai parille. Tämä työskentelytapa onkin luonteva. Hankkeessamme pelkona oli ollut etukäteen ehkä se, että suomen kielen käyttö voisi jäädä vahvemman yhteisen kielen kuten eng- lannin varjoon ryhmätoissa. Jälkikäteen voi todeta, että on hauskaa kuul- la kahden vieraan kielen puhujan käyttävän suomea spontaanisti yhteisen kommunikaation kielenä. Suomen kieli ei todellakaan ole helpoin valinta.

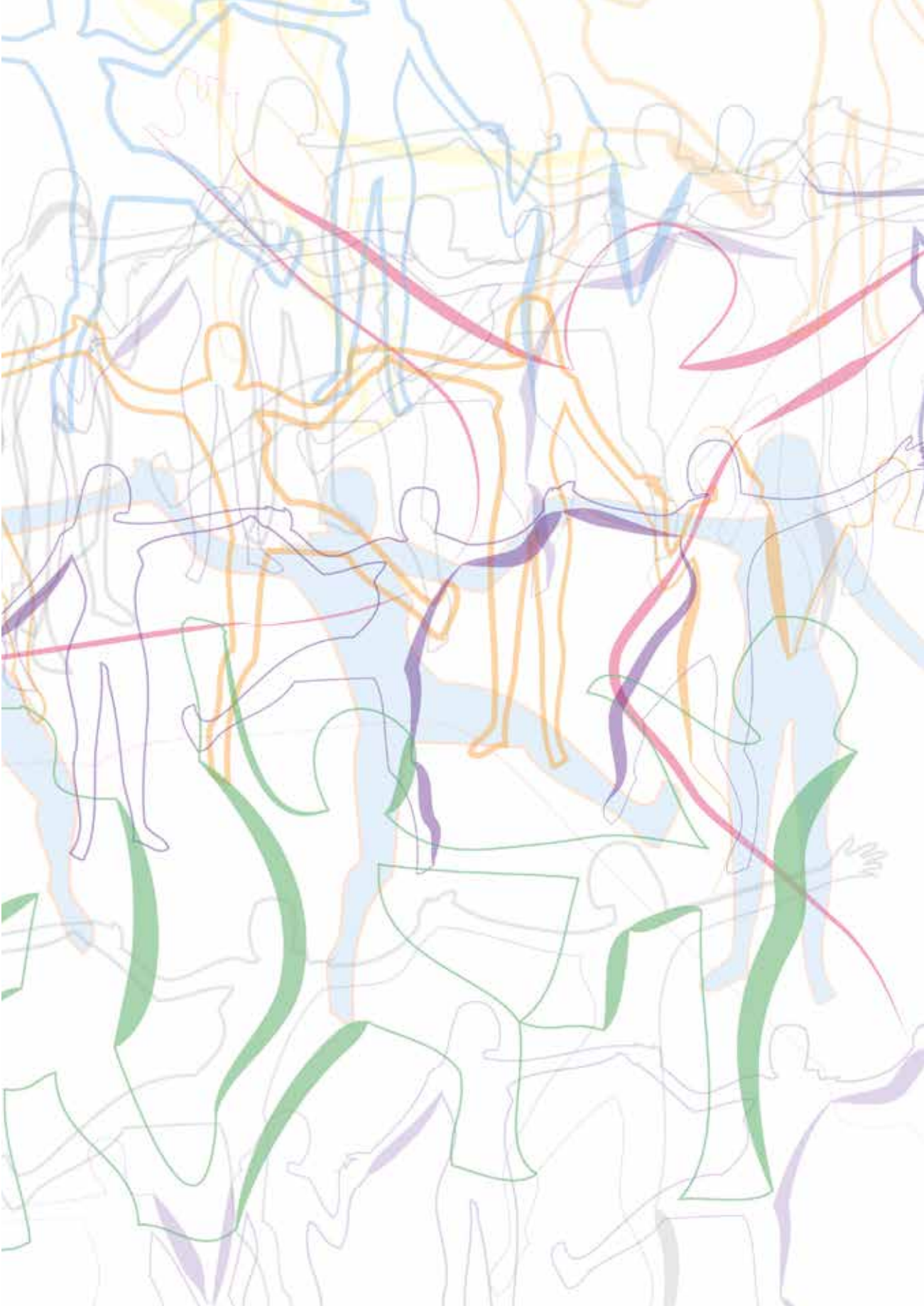
Hofsteden ulottuvuuksissa kuvataan myös feminiinisiä ja maskuliinisia arvoja yhteiskunnassa. Maskuliiniset arvot omaavassa yhteiskunnassa on yleistä, että yhteiskunnan jäsenet näkevät elämän, koulun tai työn kilpai- luasetelmana, jossa on voittajia ja häviäjiä. Maskuliinisiin arvoihin kuu- luu myös se, että asioiden monitahoisuutta ei välttämättä tunnusteta ja näin ollen väittelyissä on niitä, jotka ovat oikeassa tai väärässä. Feminiini- semmät arvot puolestaan kuvastavat yhteiskuntaa, jossa tasa-arvo ja mo-

niarvoisuus ja siten myös eriävät mielipiteet ovat yleisiä ja hyväksytyjä. Onkin erikoista, että kun Suomi helposti luokitellaan feminiiniset arvot omaavaksi pohjoismaiseksi hyvinvointivaltioksi, eriarvoisuus ja syrjäytyminen täälläkin ovat näkyviä ilmiöitä.

YK:n taloudellisiin, sosiaalisiin ja sivistyksellisiin oikeuksiin kuuluvat esimerkiksi oikeus sosiaaliseen turvallisuuteen, oikeus työhön, oikeus riittävään elintasoon, oikeus opetukseen sekä oikeus osallistua yhteiskunnan sivistyselämään (Yhdistyneet Kansakunnat 2013). Nämä ns. TSS-oikeudet eivät käytännössä toteudu kaikkien kohdalla edes Suomen kaltaisessa hyvinvointivaltiossa. Soisin hankkeeseemme osallistuneiden löytävän sellaisen työnantajan, joka luottaa maahanmuuttajan kykyyn ja suureen motivaatioon suoriutua työtehtävistä, jotka toivottavasti vastaavat myös hakijan koulutusta ja kokemusta. Se, että korkeakoulutuksen saanut ja pitkän työuran omaava Suomeen asettunut henkilö ei työllisty omalle alalleen ja osaamistasolleen, on tiedetty jo kauan. Maahanmuuttajan rekrytointi voisi olla organisaatiolle askel tulevaisuuteen. Kansainvälistyminen on tullut jäädäkseen ja vaikuttaa niihinkin organisaatioihin, jotka eivät ole vientiyrityksiä. Vaikka työskentely olisi alussa hitaampaa, palkintona voi olla positiivinen yllätys.

Lähteet

- Bang, M. 2013. Maahanmuuttajataustaisille asiakkaille suunnatut yleiset palvelut kirjastossa. Tampereen yliopisto, INFIM. ESR-ohjelman Tietoyhteiskunnan tilat ja sisällöt (2007–2013) tutkimusraportti.
- Hofstede, G. 1993. Kulttuurit ja Organisaatiot. Mielen ohjelmointi. WSOY Juva.
- Hofstede, G. 2001. Culture's Consequences: Comparing Values, Behaviors, Institutions, and Organizations Across Nations. Second Edition, Thousand Oaks CA: Sage Publications, 2001 Saatavissa: <http://geert-hofstede.com/national-culture.html>.
- Kaarakainen, M.-T. & Kivinen, O. 2015. Teknologia tulevaisuudessa tarvittavien ICT-taitojen ja muun osaamisen edistäjänä. Teoksessa: Marko Kuuskorpi (toim.) Digitaalinen oppiminen ja oppimisympäristöt. Julkaisu 2015:1, Kaarina: Kaarinan kaupunki, 46–64.
- Kytölä L. 2013. Nimetön työnhaku vaatii mustaa tussia. HS Ura 21.4.2013. Saatavissa: <http://www.hs.fi/ura/a1366431708807>.
- Lehtipuu U. 2010. Kulttuuriälykäs bisnesviestijä Aasiassa ja Amerikassa. Sanoma Pro.
- Yhdistyneet Kansakunnat. 2013. Saatavissa: <http://www.yk.fi/node/255>.

Kaisa Puhakka

Näkökulmia Korkea-hankkeen kielikoulutukseen

Opetin Korkea-hankkeessa suomea yhdessä viestinnän lehtori Pirjo Puukon kanssa. Työnjakomme oli löyhästi sellainen, että Pirjo keskittyi enemmän suulliseen viestintään ja minä kirjalliseen viestintään ja kielioppiin. Molemmat opettajat tapasivat ryhmän kerran viikossa, jolloin suomen opetusta oli keskimäärin kuusi tuntia päivässä. Viikossa ryhmä sai siis suomen opetusta kaksitoista tuntia.

Ryhmässä oli aluksi kaksitoista opiskelijaa, joista kaksi kuitenkin jätti koulutuksen kesken arjen haasteiden vuoksi. Meidän kieltenopettajien tavoitteeksi tuli luotsata kymmenen opiskelijaa kohti sellaista suomen kielen taitoa, joka mahdollistaisi työllistymisen. Myöhemmin kielikoulutuksen tähtäimeksi hioutui seuraavan tason YKI-testi.

Mitä suomea tulisi opettaa?

Suomen kirjoitettu ja puhuttu kieli ovat keskenään varsin erilaisia. Ne eroavat toisistaan huomattavasti rakenteeltaan, sanastoltaan ja käyttötarkoitukseltaan, ja on jopa väitetty, että suomen kielessä olisi kaksi eri kielioppia, puhutulle ja kirjoitetulle kielelle kummallekin omansa (ks. esimerkiksi Viinikka & Voutilainen 2013).

Mitä suomea maahanmuuttajille pitäisi opettaa? Kirjakieli (tai kirjoitettu yleiskieli) on tietysti tärkeää, koska sitä käytetään esimerkiksi uutisissa, sanomalehdissä ja TE-toimiston lomakkeissa. Toisaalta jokapäiväisessä elämässä – esimerkiksi kaupassa, lapsen päiväkodissa tai linja-autossa – maahanmuuttaja kuulee puhekieltä, joka on usein murteen tai aluepuhekielen värittämää. Korkea-hankkeen tavoitteet huomioon ottaen järkevältä ratkaisulta tuntui ottaa ensisijaiseksi kieleksi kirjoitettu kieli, koska esimerkiksi työelämässä ja YKI-testeissä kirjoitettua yleiskieltä täytyy osata hyvin. Puhekieltäkin on syytä osata, sillä puhuttu arkikieli on se kieli, jolla maahanmuuttajakin arjessaan viestii. Lisäksi sosiaalinen media lähentää kirjoitettua kieltä puhuttuun: esimerkiksi puhekielisiä

ilmauksia käytetään kirjoitetussa some-kielessä yhä enemmän. Pyrimme koulutuksessa huomioimaan sekä kirjoitetun että puhutun kielen. Kirjoitettua yleiskieltä opiskeltiin muun muassa sanomalehtiartikkeleista ja uutisista, kun taas puhekieleen tehtiin tuttavuutta esimerkiksi nauhoitettuja, puhekielisiä keskusteluita kuuntelemalla.

Tavoitteeksi YKI 4 ja 5

Kaikki Korkea-koulutukseen valitut maahanmuuttajat olivat aiemmin läpäisseet yleisen kielitutkinnon keskitason eli YKI 3 -testin suomen kielessä; tämä taso on tärkeä muun muassa siksi, että se on yhtenä edellytyksenä Suomen kansalaisuuden saamisessa (Kielitaito n.d.).

YKI-testeihin osallistuneiden kielitaito arvioidaan kuusiportaisella taitotasoaasteikolla, joka noudattaa eurooppalaista kielitaidon tasojen kuvausasteikkoa (Tietoa kielitutkinnoista n.d.). YKI 3 -taso vastaa yleiseurooppalaisessa asteikossa B1-tasoa, jonka saavuttaneen kielenoppijan pitäisi muun muassa selviytyä tavallisimmista arkitilanteista ja epävirallisista keskusteluista, pystyä kirjoittamaan tutuista asioista ja hallita kieliopin keskeiset rakenteet (Kielitaidon tasojen kuvausasteikko n.d., 5).

YKI 3 -testin läpäisy kertoo, että testatulla on suomen peruskielitaito. Se voi kuitenkin tarkoittaa varsin monenlaista kielitaitoa: toisilta puhe sujuu paremmin kuin kirjoitus, kun taas toiset voivat olla erityisen hyviä esimerkiksi tekstin ymmärtämisessä. Erityisesti sanaston hallinnassa on suuria eroja muun muassa opiskelijan arkisen elämänpiirin mukaan: jos esimerkiksi ruokaostokset kuuluvat aina perheen naisväen velvollisuuksiin, ei perheen miespuolisten jäsenillä liene motivaatiota opetella ruokaan liittyvää sanastoa. YKI 3 voi siis toisilla olla YKI 3-, toisilla YKI 3+. Tasoon vaikuttaa tietysti myös hankitun kielitaidon käyttäminen: esimerkiksi suomalaisen kanssa naimisissa olevalla on erilaiset mahdollisuudet ylläpitää jo hankittua kielitaitoa kuin vaikkapa perheensä kanssa Suomeen muuttaneella afgaanipakolaisella, jolle suomalaiset naapurit eivät juuri kommunikoi.

Ryhmässä oli kymmenen kielenoppijaa, joilla oli yhteensä kahdeksan eri äidinkieltä. Luokassa oli siis kahdeksan eri kielijärjestelmää, johon opiskelijat vertasivat opeteltavaa uutta järjestelmää, suomea. Lisähaastetta toi se seikka, ettei osa osannut lainkaan englantia – yhteistä ”metakieltä” ei siis ollut. Myös muut taustamuuttajat – esimerkiksi koulutus, ammattiala ja työkokemus – olivat hyvin erilaisia, ja olisikin ollut mahdotonta opettaa jokaiselle opiskelijalle erikseen juuri hänen ammattialallaan tarvittavaa suomea. Niinpä yhteisten keskustelujen jälkeen tavoitteeksi asetettiin kunkin senhetkisen kielitaidon mukaan YKI 4 tai 5 -taso. Tämä tavoite tuntui lisäävän ryhmän motivaatiota ja tuovan mielekkyyttä opiskeluun. Tämän tunteen kiteytti eräs opiskelijoista, joka totesi: *En ehkä*

voi koskaan saada työpaikkaa Suomesta, mutta voin kyllä päästä YKI 5-tasolle.

Lisää kielioppia!

YKI-testeissä on neljä osakoetta: tekstin ymmärtäminen, kirjoittaminen, puheen ymmärtäminen ja puhuminen (Tietoa kielitutkinnoista n.d.). Yleisissä kielitutkinnoissa ei siis mitata kielen rakenteiden eli kieliopin hallintaa erikseen, vaikka se käy tietysti ilmi YKI-testin osakokeissa.

Olikin yllättävää, että opiskelijat toivoivat tunneille nimenomaan lisää kielioppia. Niinpä jo kertaalleen opiskeltuja asioita kuten astevaihtelua tai monikon imperatiivia kerrattiin, ja uusia kielioppiseikkoja kuten harvinaisia sijamuotoja essiiviä, translatiivia ja abessiivia tai monikon predikatiivin sääntöjä opiskeltiin ensimmäistä kertaa. Oli mielenkiintoista huomata, että opiskelijat mielsivät kieliopin opiskeluna nimenomaan sellaisen opiskelun, jossa opettaja ensin luennoi kielioppia luokan edessä, minkä jälkeen siirryttiin tekemään asiaan liittyviä harjoituksia. Vaikka esimerkiksi tekstin ymmärtäminen ja kirjoittaminen harjaannuttavat kielioppia hyvin, eivät opiskelijat mieltäneet tätä kieliopin opiskeluksi.

Kielioppi ei ole kielenopetuksessa nykyisin kovinkaan keskeisellä sijalla. Nyt kielenopetuksessa korostetaan funktionaalisuutta: tärkeänä pidetään kielen käyttöä ja sen viestintäfunktiota, säännöt ja kielen formaalit muodot – eli kielioppi – eivät ole niin olennaisia (Aalto, Mustonen & Tukia 2009, 407). Funktionaalisessa kielenopetuksessa kielen välittämä sanoma on sanojen muotoa tärkeämpi asia. Korkea-hankkeen opiskelijat ovat omana kouluaikanaan tottuneet formaaliseen kielenopetukseen, missä kieli nähdään koodijärjestelmänä, jonka sääntöjen hallintaan kielitaito perustuu. Formaalisessa kielenopetuksessa on korostettu kirjakieltä ja kirjoitusta, kun taas funktionaalisessa suuntauksessa rohkaitaan viestimään *Pääasia on tulla ymmärretyksi* -asenteella.

Kieleni rajat ovat maailmani rajat (Wittgenstein 2015 [1922], 356) on kielifilosofi Ludwig Wittgensteinin kuuluisa väite. On varmasti eri tapoja tulkita tätä väitettä, mutta usein sillä ymmärretään yksilön kielitaidon määrittävien ne asiat, joista voi puhua ja joita voi ajatella. Jos suomen kielen opiskelija ei ole esimerkiksi koskaan kuullutkaan konditionaalista mitään kieltä oppiessaan, hän ei pysty ilmaisemaan eikä edes ajattelemaan tekemisen ehdollisuutta. – Kielioppi vastaa mielestäni juuri näihin kysymyksiin: mitä voi sanoa ja miten voi sanoa. Se vastaa myös kolmanteen tärkeään kysymykseen: *miksi* voi sanoa eli miksi asiat järjestyvät tietystä kielessä juuri tietyllä tavalla. Uuden kielen oppija yrittää mielessään rakentaa opiskeltavan kielen järjestelmän pala palalta mielekkääksi, ymmärrettäväksi kokonaisuudeksi, ja silloin *Se nyt vaan on niin* -selitykset eivät riitä, silloin tarvitaan kielioppia.

Kieltä oppii käyttämällä

Jos Korkea-koulutus järjestettäisiin nyt, tekisin kaksi asiaa toisin. Ensinnäkin sekoittaisin opetusryhmää jokaisella kerralla niin, että opiskelijat istuisivat aina eri ihmisten vieressä. Näin he saisivat vielä enemmän suomen kielen harjoitusta, kun eivät voisi puhua omaa kieltään keskenään (vaikka osallistujilla oli yhteensä kahdeksan eri äidinkieltä, lähes puolet ryhmästä kuitenkin puhui tai ainakin ymmärsi venäjää). Vaihtuva istumajärjestys tukisi myös jokaisen opiskelijan omia oppimisponnisteluja, kun he eivät saisi liikaa vetoapua velvollisuudentuntoisemmalta vakipariltaan.

Toinen asia, johon kiinnittäisin erityistä huomiota, olisi muutaman suomenkielisen ”sparraajan” rekrytoiminen kielikoulutukseen. He voisivat olla HAMKin opiskelijoita tai kansainvälisyydestä kiinnostuneita vapaaehtoisia. Korkea-hankkeen opiskelijat – kuten muutkin maahanmuuttajat – kaipaisivat kipeästi suomalaisia verkostoja, joiden kautta he pääsisivät paremmin sisälle suomalaiseen elämänmenoon. Kielen perusteet opitaan luokkahuoneessa, mutta syvällinen kielenoppiminen edellyttää yksilön ja ympäröivän maailman kanssakäymistä. On myös selvää, että motivaatio kärsii, jos oppimaansa kieltä ei pääse käyttämään.

Jos haluaa työllistyä Suomessa asiantuntijatehtäviin, tarpeeksi hyvän suomen kielen taidon hankkiminen on usean vuoden projekti. On selvää, että kahdessatoista viikossa toteutettu koulutus ei vielä tehnyt opiskelijoiden suomesta täydellistä, mutta he oppivat todella paljon. Kaikkien kielitaito muuttui sujuvammaksi, suomen kielen käytön kynnyks madaltui ja kielellinen itsevarmuus lisääntyi. Suomen kielestä tuli opiskelijoille jokapäiväiseen elämään kuuluva: yksi opiskelijoista kertoi jopa alkaneensa nähdä unia suomeksi. Tätä artikkelia kirjoittaessani huhtikuussa pidettyjen YKI-testien tulokset eivät vielä olleet selvillä, mutta ryhmän motivaation ja työskentelyotteen perusteella on lupa odottaa hyviä YKI-uutisia.

Lähteet

- Aalto, E., Mustonen, S. & Tukia, K. 2009. Funktionaalisuus toisen kielen opetuksen lähtökohtana. Aikakauslehti Virittäjä 3/2009, 402–423.
- Kielitaidon tasojen kuvausasteikko. n.d. Opetushallitus. <http://www.oph.fi/ops/perusopetus/taitotasosteikko.doc>. Viitattu 17.5.2015.
- Kielitaito. n.d. Maahanmuuttovirasto. http://www.migri.fi/suomen_kansalaisuus/kansalaisuuden_hakeminen/edellytykset/kielitaito. Viitattu 17.5.2015.
- Tietoa kielitutkinnoista. n.d. Yleiset kielitutkinnot. Opetushallitus. Viitattu 17.5.2015. http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/kielitutkinnot/yleiset_kielitutkinnot/tutkintoesite.
- Viinikka, J. & Voutilainen, E. 2013. Ääniä ilmassa, merkkejä paperilla – puhutun ja kirjoitetun kielen suhteesta. Kielikello 3/2013.
- Wittgenstein, L. 2015 [1922]. Tractatus Logico-Philosophicus. Side-by-Side-by-Side Edition. <http://people.umass.edu/phil335-klement-2/tlp/tlp-ebook.pdf>. Viitattu 17.5.2015.

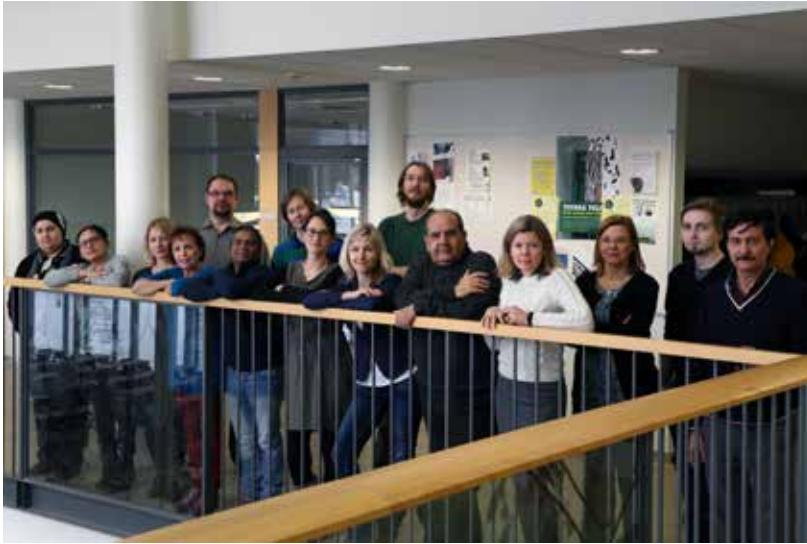
Mirja Niemelä

Lopuksi

”Tunnen, että korvani on herkempi nyt suomen kielelle”.
(Henkilö F, palaute 29.1.2015)

Korkea-hanke oli hanketoimijan näkökulmasta lyhyt kokonaisuus, mutta koulutettaville 12 viikon suomen kielen valmennus oli täyttä toimintaa erilaisine osineen ja vaatimuksineen (kuva 1). Kymmenen valmennettavan kohtaaminen oli hankkeen parasta, mutta myös vaativinta antia. Valmentajan tuli olla läsnä kaikissa valmennustilanteissa. Osallisena Suomessa -hankkeen arviointiraportin mukaan maahanmuuttajien koulutusta suunniteltaessa tulee miettiä muun muassa seuraavia näkökulmia (ks. Osallisena Suomessa -hankkeen arviointiraportti 2013): alkuvaiheen neuvonta ja ohjaus, koulutuksen räätälöinti yksilöllisten tarpeiden mukaan ja vahva ohjauksellinen resurssi koulutuksen aikana. Nämä ohjeet peilautuvat myös Korkeaan ja siitä saatuun kokemukseen.

Hankkeen tuloksia kirjattaessa EU:n raportteihin korostuvat usein määrälliset tavoitteet. Kuinka moni työllistyi tai montako yritystä perustettiin? Kysymykset ovat seurantaraporttien sisällöissä. YKI 5 -tason saavuttaminen ja työpaikan saaminen ovat noita määrällisiä tavoitteita Korkea-hankkeessa, mutta mitä laadullista saavutettiin? Laadullisia tavoitteita kuvattaessa tulee miettiä jokaista koulutettavaa erikseen yksilötasolla ja sitä, mitä valmennus antoi juuri tälle koulutettavalle. Kymmenen hengen ryhmässä antia ja myös tavoitteita oli monenlaisia. Osa oppi kehittämisprojektista paljon, osa taas piti suomen kielioppia tärkeimpänä tavoitteenaan. Osalle antia oli uusi verkosto ja akateeminen oppimisympäristö.

Kuva 1. Korkea-valmennuksen koulutettavia ja kouluttajia
Kuva: Marjo Kilgast

Lähteet

Osallisena Suomessa -hankkeen arviointiraportti 2013.

Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisu. Konserni 29/2013. Saatavissa:
http://www.tem.fi/files/38416/Osallisena_Suomessa_-hankkeen_arviointiraportti.pdf. Viitattu 15.5.2015.

Korkea-hanke oli Hämeen ammattikorkeakoulun (HAMK) toteuttama ESR-rahoitettu hanke, jossa korkeasti koulutettujen työttömien maahanmuuttajien suomen kielen osaamista lisättiin usealla toimella. Näitä toimia Korkea-hankkeessa olivat kehittämisprojekti ja suomen kielen valmennus (Korkea-valmennus). Korkea-valmennuksen osana oli myös työkokeilu. Korkea-hankkeen tavoitteena olivat kehittää korkeakoulutettujen maahanmuuttajien suomen kielen taitoa tähtäimessä yleisen kielitutkinnon taso viisi (YKI 5), työkokeilussa ammattisanaston laajentaminen, ja siten parempi työllistyminen. Pääkohderyhmänä oli korkeasti koulutettu työtön maahanmuuttaja Kanta-Hämeen alueelta. Koulutukseen haettiin 12 osallistujaa, joiden suomen kielen lähtötasona on YKI 3 -tasoa vastaava osaaminen. Hankkeen 12 viikkoa kestävä koulutuspilotti (Korkea-valmennus) toteutettiin syksyn 2014 ja kevään 2015 aikana Hämeen ammattikorkeakoulussa.

painettu

ISBN 978-951-784-742-1

ISSN 1795-4231

HAMKin julkaisuja 10/2015

e-julkaisu

ISBN 978-951-784-743-8 (PDF)

ISSN 1795-424X

HAMKin e-julkaisuja 17/2015

HAMK
HÄMEEN AMMATTIKORKEAKOULU
HÄME UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES